

ODMEVI NA DOGODKE

Sabina Fras Popović

CENTER ZA SPODBUJANJE BRALNE PISMENOSTI MARIBORSKE KNJIŽNICE: NEGOVANJE STROKOVNE SAMOZAVESTI PRI SPODBUJANJU BRALNE PISMENOSTI

Center za spodbujanje bralne pismenosti, ki v Mariborski knjižnici deluje od 1. januarja 2019, je bil ustanovljen na podlagi dogovora med direktorji desetih osrednjih območnih knjižnic. Delovati je pričel na gradnikih Službe za mlade bralce in revije *Otrok in knjiga*, ki že več desetletij prepletено obravnavata strokovna vprašanja, ki povezujejo mlade bralce in svet literature v najširšem pomenu besede ter s tem tudi vprašanja bralne pismenosti.

Vlada Republike Slovenije je 19. decembra 2019 sprejela Nacionalno strategijo za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030. Tako smo v Sloveniji dobili »strateški dokument, ki določa prednostne naloge in vzgojno-izobraževalne cilje na področju pismenosti« (Nacionalna, 2019, str. 4). Vizija strategije je, da bi dosegli raven bralne pismenosti, ki bi vsakomur omogočala optimalen razvoj sposobnosti za dejavno življenje in delo (Nacionalna, 2019, str. 5).

Ta strategija ob upoštevanju različnih pojmovanj predlaga in uporablja naslednjo izhodiščno opredelitev: bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje). Zato je temelj vseh drugih pismenosti¹ in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih sposobnosti ter njuno uspešno sodelovanje v družbi. (Nacionalna, 2019, str. 5).

Pojma bralna pismenost in bralna kultura sta v javnem družbenem življenju in v prostoru strokovnega delovanja pogosto uporabljena. V sklopu delovanja Centra za spodbujanje bralne pismenosti pojma razumemo tako, kot ju opredeljuje Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti:

¹ Kot npr. *matematične, naravoslovne ali digitalne pismenosti*, ki označuje zmožnost/kompetenco posameznika ali posameznice za razumevanje in reševanje problemov v pisnih informacijah z določenega področja (matematike, naravoslovja, e-gradiva); *funkcionalne pismenosti*, ki poudarja, da branje ni samo sebi namen, ampak je namenjeno učinkovitemu delovanju posameznika v okolju, v katerem živi; *informacijske in medijske pismenosti*, pri katerih je pomembna zmožnost pridobivanja in (kritične) predelave informacij.

»Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje).« (Nacionalna, 2019, str. 3)

»Pomemben del pismenosti je bralna kultura, opredeljena kot odnos (splet pojmovanj in vrednot) posameznika in posameznice ter družbe do knjige in branja.« (Nacionalna, 2019, str. 4)

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (2019) v središče postavlja uresničevanje ciljev skozi vzgojno-izobraževalni proces in je v veliki meri usmerjena na aktivnosti znotraj vzgojno-izobraževalnih institucij. Poudarja sodelovanje različnih akterjev ter povezovanje v mrežo izvajalcev za razvijanje in usklajevanje programov bralne pismenosti in bralne kulture. V tem lahko prepoznamo pomembno vlogo splošnih knjižnic ter partnerstva med splošno knjižnico in vzgojno-izobraževalno institucijo pri doseganju strateških ciljev nacionalne strategije.

Spodbujanje bralne pismenosti in vzpostavljanje bralne kulture splošne knjižnice dosegajo z razvejano mrežo knjižnic in s programskimi usmeritvami, t. i. knjižničnimi vlogami, ki so opredeljene v strokovnih smernicah *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice* (2019).

Knjižnična vloga je »ciljno usmerjeno področje dejavnosti knjižnice, ki opisuje, kaj knjižnica dela ali zagotavlja z namenom zadovoljevanja opredeljene potrebe lokalne skupnosti« (Strokovna, 2019, str. 17). V strokovnih priporočilih za splošne knjižnice so štiri od enajstih knjižničnih vlog neposredno povezane z bralno pismenostjo in bralno kulturo ter usmerjene na različne uporabniške skupine, in sicer:

- razvoj predbralne pismenosti,
- bralna kultura in bralna pismenost otrok,
- bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov,
- bralna kultura in bralna pismenost odraslih.

Mariborska knjižnica je kot ena od desetih osrednjih območnih knjižnic prevzela naloge na področju spodbujanja bralne pismenosti. Ustanovitev Center za spodbujanje bralne pismenosti je dokaj logično nadaljevanje več desetletij dolge tradicije dela Mariborske knjižnice na področju dela z mladimi bralci². Vsekakor pa ustanovitev in dokaj hitro vzpostavljeno delovanje centra v nacionalnem okviru ne bi bila možna brez zarez, ki jih je Mariborska knjižnica naredila na tem področju. Ključni sta revija *Otrok in knjiga* in Služba za mlade bralce, ki sta na nacionalnem nivoju prepoznana kot preplet sistematičnega in celostnega obravnavanja vprašanj, povezanih z mladimi bralci. Center za spodbujanje bralne pismenosti, ki je namenjen knjižničarjem vseh slovenskih splošnih knjižnic, spodbuja sodelovanje med knjižničarji različnih knjižnic ter povezovanje knjižničarjev in drugih deležnikov na področju bralne pismenosti v Sloveniji. Za razumevanje širšega okvira delovanja Centra za spodbujanje bralne pismenosti je ključno poznavanje temeljnih načel Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti, zato na tem mestu ponovno navajamo njihovo opredelitev. »Temeljna načela nacionalne strategije opredeljujejo splošne usmeritve

² Mariborska knjižnica ima že več kot pet desetletji vzpostavljeno notranjo organizacijsko enoto (Služba za mlade bralce), ki celostno pokriva področje dela z mladimi bralci (npr. načrtovanje bibliopedagoških aktivnosti, nabava in obdelava knjižničnega gradiva za mlade, oblikovanje vsebin v pionirskih in mladinskih oddelkih).

na vseh ravneh, področjih in dejavnostih, ki vplivajo na razvoj bralne pismenosti in oblikujejo učna okolja za razvoj pismenosti.« (Nacionalna, 2019, str. 6). Temeljna načela so: bralna pismenost kot vseživljenjska pravica, odgovornost in vrednota (1), ozaveščenost o pomenu bralne pismenosti in njena promocija (2), celostni pristop (3), dostopnost, enakopravnost in pravičnost (4); individualizacija in personalizacija (5); strokovna odličnost in odgovornost (6), velika pričakovanja in standardi (7), raznovrstnost branja (8), načrtovanje, vrednotenje in samovrednotenje (9).

Center za spodbujanje bralne pismenosti je namenjen strokovnim delavcem in delavkam različnih profilov (npr. knjižničarji, višji knjižničarji, bibliotekarji, šolski knjižničarji) vseh slovenskih splošnih in tudi drugih knjižnic, spodbuja sodelovanje med knjižničarji različnih knjižnic ter povezovanje knjižničarjev in drugih deležnikov na področju bralne pismenosti v Sloveniji. Prav slednja povezava je ključna za vzpostavljanje celostnega pristopa izgradnje bralne pismenosti in bralne kulture. Mariborska knjižnica se je odzvala na poziv knjižnicam za pridobitev statusa kompetenčnega centra (Poziv, 2021). Poziv opredeljuje, da kompetenčni centri skrbijo za poglobljeno poznavanje, razvoj in optimizacijo delovanja določenega področja ali storitve v mreži splošnih knjižnic na nacionalni ravni. Vpeljujejo nove skupne strokovne in razvojne rešitve z ustrežno usposobljenim kadrom in specializirano zbirko knjižničnega gradiva ter izobrazujejo knjižnično osebje. Veljavnost statusa kompetenčnega centra ni trajna. Komisija, ki deluje pri Združenju splošnih knjižnic, ob odobritvi statusa izdela obrazec za merjenje (kazalci vpliva) in spremljanje, kar je priloga obvestila o podelitvi statusa kompetenčnega centra knjižnici. Ustreznost delovanja kompetenčnega centra komisija preverja vsaka tri leta od podelitve statusa. Evaluacija zajema tako kvalitativne kot kvantitativne kazalnike uspešnosti ter prispevek kompetenčnega centra v sistemu splošnih knjižnic. Če komisija ugotovi, da kompetenčni center v triletnem obdobju ni izkazoval pričakovanih učinkov ali da zanj v knjižničnem sistemu ni več potrebe, lahko knjižnici status kompetenčnega centra ukine.

Vsebinsko izhodišče centra je v največji meri vezano na cilja Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti, in sicer: »širiti védenje, da je bralna pismenost temeljna zmožnost za pridobivanje in ustvarjanje novega znanja v osebni in poklicni življenju ter za delovanje v skupnosti« ter »v okviru formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja spodbujati razvoj bralne pismenosti in bralne kulture pri odraslih.«

Zgoraj navedeno vsebinsko izhodišče je tudi vodilo pri oblikovanju usmeritev. V delovanju Centra za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice se prepletata dve usmeritvi. Prva usmeritev postavlja v ospredje **sodelovanje in povezovanje knjižničnega prostora s prostorom različnih institucij, ki delujejo v skrbi za razvoj in dvig bralne pismenosti**. Druga usmeritev pelje v delovanje za korist širše javnosti. V sodelovanju s partnerji pripravljamo dogodke poljudne narave, s katerimi permanentno poudarjamo pomen branja v sodobni družbi ter vpliv branja na (uspešno) delovanje posameznika. Posebno pozornost v sklopu teh dogodkov namenjamo promociji bralne kulture in bralne pismenosti med ljudmi, ki niso redni obiskovalci knjižnic, ne berejo in so predvsem stereotipno označeni kot nebralci in nepismeni državljani. Ob tem izpostavljamo tudi pomen branja neliterarnih besedil.

Znotraj teh vsebinskih usmeritev Centra za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice smo prepoznali in opredelili tudi ciljne skupine, ki jim želimo nameniti ustrezno pozornost. Prva ciljna skupina so odrasli prebivalci Republike

Slovenije. To ciljno skupino delimo na dve podskupini. V prvo smo umestili odrasle prebivalce RS, ki opravljajo poklice, v katerih imajo možnost, odgovornost in zahtevo mlade in odrasle usmerjati in vzgajati v bralno pismenost. V prvi vrsti so znotraj tega profila odrasli, zaposleni v izobraževalnih institucijah na različnih nivojih in ravnih izobraževanja, knjižničarji in knjižničarke v različnih tipih knjižnic, trenerji, pediatri, medicinske sestre itn. To ciljno skupino smo opredelili tudi na izhodiščih Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti. V drugo podskupino ciljne skupine odraslih prebivalcev Republike Slovenije uvrščamo odrasle, ki mlade spremljajo na poti odraščanja, to so starši, stari starši, sorodniki, torej odrasli, ki otroke spremljajo v njihovem domačem okolju.

Druga ciljna skupina so mladi, med 15. in 19. letom starosti, ki večino svojega prostega časa posvetijo točno določeni aktivnosti, npr. športu, igranju instrumenta, plesu ipd. in je pri njih prostočasno branje manj prisotno, kot smo ga knjižničarji in knjižničarke navajeni spodbujati pri mladih. S tem sledimo petemu temeljnemu načelu Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti, in sicer načelu individualizacije in personalizacije.

Center za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice tako vodi, izvaja, nadzira in vrednoti naslednje aktivnosti:

- predavanja in pogovore z različnimi akterji za širšo javnost:
 - cikel pogovorov Branje za življenje
 - Hokejska bralna postava
- medresorske nacionalne projekte
 - v skupini partnerjev Nacionalnega meseca skupnega branja
 - v skupini koordinatorjev mreže Družinska pismenost
 - v sodelovanju z Olimpijskim komitejem Slovenije (OKS) in Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport; Javno agencijo za knjigo RS ter Zavodom RS za šolstvo: nacionalni medresorski program #športajmoinberimo
 - v mreži koordinatorjev KUV (kulturno umetnostna vzgoja)
- programske in/ali organizacijske odbore medresorskih nacionalnih posvetov na področju bralne pismenosti in bralne kulture
- strokovne dogodke, ki so namenjeni izobraževanju, izpopolnjevanju in usposabljanju različnih profilov (osrednja metoda dela)
 - ABC bralne pismenosti
 - v okviru nalog osrednje območne knjižnice: delovna skupina območnih koordinatorjev za spodbujanje bralne pismenosti
 - podcasti
- strokovno in znanstveno publiciranje.

Center za spodbujanje bralne pismenosti z izbrano metodo dela (organizacijo strokovnega dogodka), na katero veže večino ostalih aktivnosti, ki jih umešča v program, dosega glavni namen, in sicer ustvarjanje pozitivnega družbenega okolja za spodbujanje bralne pismenosti in krepitev strokovnih kompetenc splošnih knjižničarjev. Pri tem pa želi izpostaviti in vzpostaviti ter negovati povezovalno vlogo med različnimi deležniki na področju bralne pismenosti.

Center za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice je v strokovni prostor postavljen za spodbujanje vedenja in znanja o pomenu bralne pismenosti ter za izmenjavo različnih možnosti povezovanja bralne pismenosti in bralne

kulture. V širši prostor pa je Center za spodbujanje bralne pismenosti umeščen za prepoznavanje branja kot pomembne vseživljenjske aktivnosti. V obeh primerih je v središče fokusa postavil skrb za negovanje samozavesti pri spodbujanju branja, bralne pismenosti in bralne kulture.

Radovednost in navdušenje: ključna za spodbujanje bralne pismenosti?

Center za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice je letos že tretjič pripravil strokovni dogodek, katerega namen je ustvarjanje pozitivnega družbenega okolja za spodbujanje bralne pismenosti in krepitev strokovnih kompetenc splošnih knjižničarjev.

Strokovni dogodek z naslovom ABC bralne pismenosti je bil do leta 2021 izpeljan dvakrat, in sicer leta 2019 ABC bralne pismenosti in leta 2020 ABC bralne pismenosti II, a v dveh različnih formah. Prvič je bil izpeljan 28. maja 2019, ko je potekal med 9.30 in 17.30 s tremi odmori, drugič pa med 5. in 9. oktobrom 2020, ko so bila vsak dan na programu enourna predavanja. Zvrstilo se je sedem predavanj. Prvo leto je dogodek potekal v fizičnem prostoru, v letu 2020 pa se je zaradi epidemioloških razlogov preselil na splet z uporabo zoom aplikacije. Predavanja so potekala v živo in se ob samem poteku snemala, posnetki predavanj pa so bili po avtorizaciji objavljeni na spletni strani Mariborske knjižnice, kjer jih je možno pogledati še danes. Ta strokovni dogodek v letu 2020 je bil prvi strokovni dogodek v knjižničnem prostoru, ki je bil izpeljan na takšen način: s pomočjo zoom aplikacije, s predavanji v živo, moderiranjem in možnostjo zastavljanja vprašanj v klepetalnici. Nekaj, kar je danes, novembra 2021, utečen način izvedbe strokovnih dogodkov. Tako je bil zastavljen tudi strokovni dogodek ABC bralne pismenosti III. V petih dneh se je na programu zvrstilo petnajst predavateljic in predavateljev, ki so v popoldanskem terminu izpeljali v živo predavanje v obsegu ene pedagoške ure. Na dogodku smo dnevno zabeležili med 130 in 173 udeležencev, številka je odstopala glede na posamezni dan in posamezno uro. V okviru strokovnega dogodka so organizatorji objavili tudi serijo podcastov, v katerih povezujejo navdušenje, radovednost in bralno pismenost ter predstavljajo predavateljice in predavatelje strokovnega dogodka. Za serijo podcastov z naslovom ABC bralne pismenosti je Mariborska knjižnica prejela nagrado Združenja splošnih knjižnic za inovativni pristop k strokovnemu delu za leto 2020.

Tema tokratnega strokovnega dogodka, ki je potekal med 5. in 8. oktobrom in je bil umeščen v zadnji teden Nacionalnega meseca skupnega branja in v Teden otroka, je bila vezana na razmišljanje o tem, ali sta radovednost in navdušenje lahko ključna za spodbujanje bralne pismenosti. Rahlo netipično za takšne strokovne dogodke je bilo to, da so bili predavatelji v program razvrščeni po abecedi osebnega imena. Udeleženci smo v uvodnem nagovoru dobili vpogled v odločitev za takšno razvrstitev, saj se je srečanje pričelo z uganko: «Kaj je v vaši lasti vse vaše življenje, že od rojstva, čeprav to mnogi uporabljajo pogosteje kot vi?» Tako je bilo postavljeno izhodišče za razmišljanje o povezavi radovednosti, navdušenja in spodbujanja bralne pismenosti. Organizator je izhajal s stališča, da lahko radovednost in navdušenje prebudimo v otroku, mladostniku in odraslem le, če se mu približamo in ga vsaj malo spoznamo. Slednje pa je možno praviloma le, če se iz formalnega prostora priimka premaknemo v intimen prostor imena. Tako smo po

abecedi, ki je najpogosteje najpomembnejši kriterij razvrščanja, hkrati pa osnova, da lahko beremo, pišemo, sanjamo, sledili predavateljicam in predavateljem. Organizator je s tem želel sporočiti tudi, da pri bralni pismenosti in bralni kulturi ni receptov. Potreben je individualni pristop, v katerem nekoga spoznaš po imenu. Pri predavateljski dvojini je bil kriterij ime prvega avtorja prispevka. Izjema je bila prisotna le pri zaključku programa: gostoljubje in vloga gostitelja nosita svoje zakonitosti, ki premagajo tudi abecedo, tako je bila gostiteljica dogodka uvrščena v zaključek programa.

Prvi dan so vsebine zarisale Alenka Štrukelj, Andreja Holsedl in Barbara Gradišnik. Alenka Štrukelj, urednica spletne strani Družina.pismen.si in knjižna blogerka, je v prispevku z naslovom *Spodbujamo družinsko pismenost preko spleta* vsebine vezala na osrednjo misel prispevka: »Digitalnega sveta ne moremo zanikati niti se mu ne moremo izogniti, še manj lahko gremo nazaj!« Ob tem je predstavila zanimive projekte, ki potekajo v slovenskem jeziku na spletu in pomagajo z uporabo digitalnega sveta v družinskem okolju spodbujati bralno pismenost. Dotaknila se je tudi procesa spreminjanja človeških možganov pod vplivom uporabe digitalnih medijev in opozorila na pomen poznavanja zakonitosti digitalnega in analognega branja ter izbire, kdaj brati digitalno in kdaj analogno, ter kako brati digitalno in kako analogno. Te vsebinske iztočnice smo v nadaljevanju strokovnega dogodka lahko zasledili tudi pri ostalih predavateljicah in predavateljih. Andreja Holsedl je kot športna psihologinja v prispevku *Športna psihologija, šport in branje* izpostavila pomen branja v enem od štirih področij priprave mladega športnika ali športnice. Ob telesni, taktični in tehnični pripravi je pomembna tudi psihološka priprava. Precej vsebin, ki jih lahko umestimo v psihološko pripravo, lahko izpeljemo ali nadgradimo s pomočjo branja. Izpostavila je šest koristi branja za športnika. Te koristi je povezala z zahtevami športnega okolja: širša perspektiva in učenje iz izkušenj drugih, znanje, empatija, prisotnost tukaj in zdaj, sproščanje in pred-nastopna rutina ter mentalna stimulacija. Pri tej predavateljici sta izstopali dve misli: »Pri športu je bistveno, kaj narediš izven treninga in tekem« ter »Ni res, da gre samo za rezultate. Gre za vzgojo, širino in celosten pristop.« Barbara Gradišnik, profesorica slovenskega jezika v športnem oddelku na gimnaziji, je predstavila metodo dela z mladimi športniki pri določeni učni vsebini. Kako pristopiti in kako nagovoriti mlade športnike in športnice, je predstavila na primeru klasičnega literarnega dela, Prešernovega Krsta pri Savici. Poudarila je, da so določene vsebine, ki jih težko prilagodi zahtevam športnega okolja, npr. stavčni členi, pri literarni delih pa se trudi najti način, da mladi športniki in športnice ponotranjijo tudi vsebino klasičnih del. Pri konkretnem literarnem delu je poudarila tudi odziv srednješolcev na uporabo slikanice pri pouku. Slikanico, ki so jo dijaki in dijakinje izredno pozitivno sprejeli, je izdala založba Miš, ilustracije je prispeval Damijan Stepančič. Avtorica vse pogosteje spoznava, da je pri delu z mladimi športniki in športnicami potrebno najti povezavo z njihovim primarnim interesnim okoljem, ki jih opredeljuje tudi kot osebe. »Čeprav je težko vedno osmisлити kanonsko literaturo, ki jo mladi pogosto označijo kot preživelo, pa je povezava z njihovimi treningi, ki jim tudi niso vedno v vsem v veselje, izhodišče, da se njihova radovednost vsaj malo zaiskri.« Drugi dan strokovnega dogodka, ki je potekal na svetovni dan učiteljev, je prinesel podcast z Bernardo Žarn ter predavanji mag. Darje Lavrenčič Vrabec in mag. Ester Možina. Podcast z Bernardo Žarn je opozoril na serijo podcastov, ki so jih v knjižnici pripravili kot vabilo na ta strokovni dogodek, hkrati pa dal poudarek

temu, kar nas pogosto muči: se slišati in se poslušati. Bernarda Žarn je svoje misli o branju, radovednosti in knjigah povezala v vodilo »Knjige so najcenejša letalska karta in najboljši časovni stroj« in na moč branja »Ko me življenje spotakne, sežem po knjigah. To je moja prva pomoč.« Mag. Darja Lavrenčič Vrabc, vodja Pionirske – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo, se je v prispevku z naslovom *Knjižničarji kot spodbujevalci radovednosti, navduševalci za branje, učenje* sprehodila skozi pojem radovednosti, pri udeležencih je poskusila prebuditi radovednost za lasten razvoj radovednosti s tem, da je izpostavila razmišljanje o genu za radovednost in spoznanje, da je radovednost prirojena. Popeljala nas je tudi skozi osebni knjižni izbor, in sicer skozi svojih dvanajst izbranih knjig za navduševanje. Mag. Ester Možina iz Andragoškega centra Republike Slovenije se je s svojim prispevkom *Kaj pa odrasli?* podala na pot iskanja povezave med radovednostjo in navdušenjem ter spodbujanjem bralne pismenosti pri odraslih. V razmišljanje je zarezala s skrbmi za pismenost odraslih ter izpostavila, da so tudi »številke močne tako kot zgodbe. Čeprav so podatki včasih suhoparni, dobijo bistvo, ko nanje obesimo neko zgodbo.« Ob tem je izpostavila, da je branje v digitalnem okolju zahtevnejše od klasičnega, saj gre za kompleksnejše procese ter večkrat poudarila, da naj bo pogovor o branju in o prebranem vključujoč in povezujoč ter da je potrebno zavestno stopiti tudi na pot andragogike branja za užitek. Kako pomembna je pismenost v današnjem svetu, nam je poskusila predstaviti s primerjavo. V šolah je že vrsto let običajna praksa, da je prvi skupni roditeljski sestanek namenjen varnosti v prometu. Zelo smelo bi bilo, če bi to varnost v prometu nadgradili še s predavanjem o pomenu družinskega branja za varnost v življenju. Predavanje je zaključila s pomenljivo mislijo, da verjetno vsi ne bomo nikoli brali za užitek, je pa branje pomembno, da lahko funkcioniramo. Tretji dan strokovnega dogodka smo prisluhnili trem predavateljcem. Svoje moči sta tudi tokrat združila univerzitetni profesor in raper, dr. Igor Saksida in Rok Terkaj – Trkaj, ki nista le govorila o tem, kako z repi prebujati radovednost in navdušenje pri mladih, temveč sta to tudi demonstrirala. In na zaslonih so se ob odraslih kaj kmalu pokazali mladi obrazki, ki so besedila repov iz zbirke Repki brez težav odrepali. Njuno sporočilo lahko povežemo v eno od misli dr. Saksida: »V vsakem trenutku se da navduševati za branje.« Ob trenutnem družbenem stanju sta izpostavila tudi vprašanje, kako povrniti moč pogovoru in zaupanju, saj prav »pogovor dela branje neskončno živo.« Dr. Miha Kovač, univerzitetni profesor in publicist, je v preteklem letu izdal knjigo s pomenljivim naslovom *Berem, da se poberem*. Svoj prispevek je naslovil z vprašanjem *Ali ima branje knjig še smisel*. Tudi on se je dotaknil soobstajanja digitalnega in analognega sveta, razvoja možganov, dolgoročnega spomina in ubijalcev domišljije, ki jih najdemo v zaslonih medijih. »V Sloveniji me fascinira, da vsi razumejo, da je šport napor. Npr. Tadej Pogačar je garal in telo gnal do konca. Velike težave pa imamo s tem, da je branje napor in seveda postane užitek šele, ko se ga možgani navadijo.« Ob tem je poudaril tudi, da potrebujemo »sidriščke«, ki je najpogosteje v družinskem krogu, žal pa »bralna socializacija v družinskem krogu pešak«. Opozoril je tudi na problem enačenja med pojmom napor in balast, ki je po njegovem mnenju zgrešeno. Četrty dan strokovnega dogodka so oblikovale štiri predavateljice, in sicer je predvideno Petro Potočnik, nacionalno koordinatorico, zaradi bolniške odsotnosti nadomestila Alenka Štrukelj, ki je predstavila rezultate izvedbe Nacionalnega meseca skupnega branja 2021, sledila ji je dr. Nataša Demšar Pečak iz Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve s predstavljivo dokumenta Program

za otroke 2020–2025. Ob tem je izpostavila, da je potrebno rešitev za povezave med radovednostjo in navdušenjem na eni strani ter spodbujanjem bralne pismenosti na drugi strani najti tudi v vladnih dokumentih, saj je to eden od načinov, kako ideje in povezave realiziramo. V zaključku tega dne je nastopila še druga predavateljska dvojica na tem dogodku. *S spodbujanjem radovednosti do motiviranosti za branje* sta svoj prispevek naslovili dr. Sandra Mršnik in dr. Nina Novak iz Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Odpeljali sta nas v OBJEM (projekt) in se preko terminov radovednost in navdušenje sprehodili do tega, da nas je zanimal učitelj kot bralni model in njegov vpliv na učence. Poudarili sta pomen izbire kot enega najboljših motivacijskih dejavnikov pri spodbujanju branja. Ob tem pa poudarili, da »motivacija ni na on in off« ter da »motivacija ni vzrok, ampak je posledica«. Posebej sta izpostavili misel, da »kompetentni bralci vedno ne postanejo zavzeti bralci«, in prakse, ki so vezane na t. i. bralne table in bralne mreže. Zadnji dan strokovnega dogodka so bila na programu predavanja dr. Tine Bilban, Tine Božičnik, dr. medicine, in dr. Sabine Frasn Popović. V prispevku, ki je nosil enak naslov kot strokovni dogodek, je dr. Tina Bilban delila z udeleženci spoznanje, da radovednost in navdušenje srečuje na vsakem koraku, ko hodi po poti spodbujanja bralne pismenosti. Slednjo je predstavila iz zornega kota poučnih knjig in njihovega pomena v razvoju mladega posameznika in kako tovrstne knjige spodbujajo bralno pismenost ter motivirajo za branje. »Zgodba je izredno vozilo za informacije« nam je zapustila v razmišljanje ob poudarku, da prav domišljija loči človeka od drugih živih bitij. *Zakaj nekateri otroci niso in ne bodo navdušeni za branje* je bil naslov prispevka pediatrinje Tine Božičnik. V njem je izpostavila nekatere probleme in okoliščine, ki mladim preprečujejo ali ne dovoljujejo, da bi vzpostavili navdušenje za branje ali bili zanj skozi radovednost tudi posebej motivirani. Skozi izredno zanimivo podano predavanje o delovanju možganov in njihovem razvoju smo udeleženci lahko dobili vpogled v tiste vsebine, ki so bolj redko na programu tovrstnih strokovnih srečanj, a so ključne za oblikovanje individualnega pristopa pri spodbujanju bralne pismenosti in gradnjo bralne kulture. Naglasila je ugotovitev, da tudi odločbe o prilagoditvah, ki jih otroci prejmejo, da bi jim olajšali vključevanje in sodelovanje v učnem procesu, ne rešujejo vedno stisk. Znova in znova, vsako leto in pri vsakem učitelju, gre otrok skozi ta neprijeten proces, ki se nekaterih bolj dotakne, kot pa jim pomaga. »Mi moramo razumeti tudi otroke, ker imajo vedno razlog za svojo reakcijo.« To velja tudi pri motiviranosti za branje in pri usvajanju bralne pismenosti. V zadnjem predavanju petega dne in strokovnega dogodka je dr. Sabina Frasn Popović v prispevku z naslovom *Center za spodbujanje bralne pismenosti v Mariborski knjižnici: negovanje strokovne samozavesti pri spodbujanju bralne pismenosti* predstavila namen centra ter ugotovitve raziskave o vlogi strokovnih dogodkov za strokovno samozavest.

Pet dni strokovnega programa v zoom okolju je pokazalo tudi vse prednosti tako organiziranih srečanj: dostop do zanimivih vsebin je s spletno različico postal precej lažji, domet strokovnega dogodka pa posledično večji. Ker takšen način podajanja vsebin zahteva več koncentracije tako od predavateljev kot od udeležencev, je smiselna drugačna časovna porazdelitev. In v primeru tega dogodka, ki je že drugič zapored razporejen po dnevih in posamezni programski dan ne presega treh ur skupne izvedbe, je mogoče ohraniti potrebno koncentracijo pri vseh vpletenih. Ob tem naj zapišemo, da je tudi večina letošnjih predavanj dostopna v obliki posnetkov na spletni strani Mariborske knjižnice. Kmalu bomo tam našli vabilo za ABC bralne

pismenosti IV, ki bo prav tako v prvem tednu oktobra. Nacionalni mesec skupnega branja pričemo s posvetom Bralnega društva Slovenije in zaključimo s strokovnim dogodkom Centra za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice. In že to je okoliščina, ki je ta dogodek zapisala na zemljevid pomembnih strokovnih srečanj.

Viri

ABC bralne pismenosti – strokovno srečanje, 2019. Dostopno na: <https://www.mb.sik.si/abc-bralne-pismenosti-strokovno-srecanje.html> [23. 8. 2021].

ABC bralne pismenosti II – strokovni dogodek, 2020. Dostopno na: <https://www.mb.sik.si/abc-bralne-pismenosti.html> [27. 10. 2021].

ABC bralne pismenosti III – strokovni dogodek, 2021. Dostopno na: <https://www.mb.sik.si/abc-bralne-pismenosti.html> [27. 10. 2021].

Center za spodbujanje bralne pismenosti, 2021. Dostopno na: <https://www.mb.sik.si/center-za-spodbujanje-bralne-pismenosti.html> [27. 10. 2021].

Sabina Fras Popović, 2021: Strokovna samozavest pri spodbujanju bralne pismenosti. *Organizacija znanja*, 26 (1–2).

Sabina Fras Popović, 2021: Center za spodbujanje bralne pismenosti: negovanje strokovne samozavesti pri spodbujanju bralne pismenosti. *ABC bralne pismenosti III*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=dRfnr1Gnu6Y> [30. 10. 2021].

Darja Kramberger, Maja Logar (ur.), 2006: *Splet znanja in domišljije : zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru: 1953–2003*. Mariborska knjižnica.

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030, 2019. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/> [20. 5. 2021].

Poziv knjižnicam za pridobitev statusa kompetenčnega centra. Dostopno na: <https://www.knjiznice.si/knjiznicarji/razpisi/>. [30. 10. 2021].

SIST ISO 16439:2015 Informatika in dokumentacija – Metode in postopki za ocenjevanje vpliva knjižnic, 2015. Ljubljana: Slovenski inštitut za standardizacijo.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028), 2019. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.